

עירוב אינו כשר. ועוד משמע שאם המפתח במקומו אלא ששכח היכן הניחו – כשר, ורק כשאבד ולא נודע מקומו אינו עירוב. וכן כתב הראב"ד (רשב"א ו"ר. וע' בחו"ב מה שצדד בזה). ואפילו כשאבד ממקומו, ונמצא בשבת במקום שאפשר להביאו ולפתוח בו, יש אומרים שעירובו עירוב. והטעם, מפני שרגיל שימצאוהו (עפ"י תורא"ש).

'ביום טוב אמרו אבל לא בשבת' מפני שדומה הדבר לסתירה לפיכך החמירו בשבת, אבל ביום טוב התירו כדי שלא יבא למעט משמחת יום טוב, ועשאוה כמכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותם מאתמול (עפ"י רש"י ביצה; ריטב"א).

דף לה

'לא צריכא דבעי מרא וחצינא'. שאסור לפנותו מהתורה; בבית משום 'בונה' ובשדה משום 'חורש' (עפ"י ריטב"א. וכן בתוי"ט כתב משום תולדת מלאכת חרישה).

יש מהאחרונים שכתב שאין חייב מן התורה משום 'חורש' אלא בנטילת גבשושית המחוברת לקרקע ולא בהסרת גבשושית שאינה מחוברת (אגלי טל 'חורש' יו). ויש לפרש לפי דעתו שהגל נעשה בכולו או במקצתו חלק מהקרקע. או שקרוב לבוא לידי חפירה בגוף הקרקע על ידי הכלים, והוא כפסיק רישיה או קרוב לכך, לפיכך גזרו עליו בין השמשות.

ויש מי שנראה מדבריו שבנטילת גבשושית מהקרקע, אפילו אינה מחוברת – חייב משום 'בונה' (כן משמע במגן אברהם רמז סק"ח).

ומדובר בקרקע שלו שמתקנה בכך, אעפ"י שאינו צריך עכשיו לאותו תיקון (עפ"י רשב"א). ויש סוברים שבכל אופן אסור, מפני שדומה הדבר למלאכה דאורייתא אעפ"י שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה (עפ"י תוס' רבנו פרץ. וע' גם במשנ"ב ר"ס שמב).

'זאי תנא נפל עליו גל משום דמיכסי' והרי עשיית העירוב אינה אלא כדי שלא יטעו בני אדם ויהלכו יותר מדאי, וזה הרי מכוסה מן העין, אבל אם נתגלגל והוא מגולה, הואיל ובשעת עשייתו הניחו במקום שאמרו לו חכמים, די בכך משום שאנו אומרים פעמים שתחזירנו הרוח למקומו [ואף האדם עצמו יכול להחזירו בין השמשות לפי רבי (עתוס)], אלא נקט דבר עדיף, שנעשה כן מאליו. עפ"י קרן אורה, וע' חו"ב. ועוד י"ל שברוב פעמים אין האדם נמצא שם, ואף מרוחק מעירובו כדי הגעה אליו כל ביה"ש – לכך נקטו רוח], קמ"ל שאינו עירוב (עפ"י פירוש רבנו חננאל בן שמואל על הרי"ף).

(ע"ב) 'אבל בטומאה קלה כגון שאכל... וירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ואפילו טבל ספק טבל בארבעים סאה...' לכך חזר לפרש כל מקרי הספקות שברישא, ולא אמר בקיצור 'אבל בטומאה קלה טהור, ור' יוסי מטמא' – כדי שלא נטעה לומר שרבי יוסי מטמא רק בספק טבילה, אבל בטבל ודאי וספק ארבעים או במקוה שלם לפנינו מטהר, קמ"ל שבכולם מטמא (עפ"י רשב"א).

זרמי דאורייתא אדאורייתא לרבי מאיר, דתנן נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ולמחר

השכים ומצאו מת רבי מאיר מטהר. הראשונים ז"ל הקשו על קושית הגמרא, הלא שם מטהר רבי מאיר משום שיש חזקת טהרה לנוגע וחזקת חי לניגע, אבל גבי עירוב אדרבה, אדם עומד חזקת ביתו לומר לא עירב.

התוס' תירצו שרצו לפרש בגמרא גם אם ננקוט לר"מ 'תחומין דרבנן' שאז אין להעמיד על חזקה לחומרא שהרי יש כנגדה חזקה לעירוב שהיה קיים בכניסת שבת.

והרשב"א כתב שעתה לא סברה הגמרא חזקה זו שאדם עומד בחזקת ביתו, שכיון שודאי עירב ובאותה שעה היה דבר הראוי לערב אלא שעתה נפל בו ספק, על כן יצא האדם מחזקתו הראשונה, וכלפי העירוב יש חזקת קיום להקל. [או בסגנון זה: הואיל והמאורע ארע בעירוב ולא באדם, אין לילך אחר חזקת האדם. עפ"י תור"פ ורישב"א, תו"ח ועוד]. ואעפ"כ להלן אמר רבא סברא זו שיש כאן חזקה לחומרא, להעמיד אדם על חזקת ביתו ולומר לא עירב.

ובתוס' רא"ש נקט שגם למסקנא אין אומרים חזקה זו [גרס בדברי רבא 'הכא חזקת חזקה לקולא' ותו לא. אבל הרשב"א גרס: 'חזקת חזקה לקולא וחזקת חזקה לקולא'], ומטעם אחר; הואיל ואין שייך עירוב בערב שבת, ואין נקראת 'חזקה' אלא בדבר שהיינו צריכים לו עד עתה – הלכך אין שייך לומר חזקת האדם על תחום ביתו (וע' גם בנוב"ק יו"ד סה).

ואם תאמר, עדיין מה מקשה הלא שם טעמו של רבי מאיר לטהר משום ספק טומאה ברשות הרבים כמבואר בתוספתא. וי"ל שנקטה הסוגיא כאן שזה שברה"ר טהור אינו משום לימוד מיוחד מסוטה אלא משום העמדת הדבר על חזקת טהרתו (ע' בראשונים ג וועד), הלכך מקשה מאי שנא ממתניתין שאין מעמידים העירוב על חזקתו.

'אמר רבי ירמיה: משנתנו שהיה עליה שרץ כל בין השמשות. אי הכי בהא לימא רבי יוסי ספק עירוב כשר?! רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו – לפרש דברי רבי ירמיה: הכא בשתי כיתי עדים עסקינן...' – כלומר יש כת עדים אחת שאומרת שהיה עליה שרץ מת כל בין השמשות, ויש כת אחרת שאומרת שלא היה מת אלא משחשיכה (עפ"י תוס', רשב"א, תו"ח ועוד).

ויש מפרשים דברי רבי ירמיה שנפל השרץ בתחילת בין השמשות אבל לא במשך כל ביה"ש ממש. ומקשה מה טעמו של רבי יוסי שמכשיר הלא היה השרץ רוב בין השמשות עליו (תוס' הרא"ש. וקרוב לזה צדד לפרש בחדושים ובאורים).

דף לו

'רבא אמר: התם תרי חזקי לקולא והכא חזקת חזקה לקולא.' לפרש"י מדובר גם לרבא בשתי כתי עדים המכחישות זו את זו [והטעם שהוצרך לפרש כן, כי בספקות שאינם של 'תרי ותרי' מסתבר להעמיד העירוב על חזקתו לומר שהיה קיים בכניסת שבת, ולא לילך אחר חזקת האדם שלא עירב וכנ"ל. תורא"ש בשם השר מקוצי; תור"פ ועוד. ויש מצדדים לפרש דברי רבא בשאר ספיקות. ע' תורא"ש וקרן אורה ותו"ב].

ומבואר לפי זה שאף על פי שב'תרי ותרי' אין מעמידים אחר החזקה, אך כאשר ישנן שתי חזקות – מעמידים. ופרשו אחרונים שזה שייך רק אם נוקטים 'תרי ותרי' ספקא דרבנן' ומדין תורה מעמידים על החזקה אלא שחכמים החמירו, לכך י"ל שלא החמירו אלא בחזקה אחת ולא בשתיים, אבל לדעת הסוברים 'תרי ותרי' ספקא דאורייתא אין לחלק בין חזקה אחת לכמה וכמה חזקות (עפ"י שו"ת רעק"א קלו; שב שמעתא ג, יז).